

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูเพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
ด้วยรูปแบบ GPAS 5 Steps ของครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตพื้นที่ภาคตะวันออก

The Development of Teacher Training Curriculum to Enhance the ability
to organize active learning using the GPAS 5 Steps model for Teachers and
Educational Personnels under the Office of the Basic Education
Commission in the eastern region of Thailand

ทิพย์วิมล วังแก้วหิรัญ^{1*}, กิรติ นันทพงษ์², ธนเทพ ศิริพัลลภ³ และกุสาวดี คุณแก้ว⁴

Thipwimol Wangkaewhiran¹, Kirati Nantapong², Thanatthep Siripanlop³ and Kusawadi Khunkaeo⁴

¹รองศาสตราจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์

¹Assoc.Pro.Dr. Faculty of Education, Rajabhat Rajanagarindra University

^{2,3}อาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์

^{2,3}Faculty of Education, Rajabhat Rajanagarindra University

⁴โรงเรียนเทศบาล 2 พระยาศรีสุนทรโวหาร (น้อย อาจารยางกูร)

⁴Thetsaban 2 Phrayasisunthonwohan (Noi Achanrayangkun)

*Corresponding email: thipwimol.wan@rru.ac.th

Received: August 5, 2023.; Revised: October 26, 2023.; Accepted: November 7, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูเพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ด้วยรูปแบบ GPAS 5 Steps ของครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตพื้นที่ภาคตะวันออก โดยมีกลุ่มเป้าหมายเป็นครูจำนวน 3,503 คน จาก 7 จังหวัดในภาคตะวันออก ได้แก่ จังหวัดจันทบุรี จังหวัดฉะเชิงเทรา จังหวัดชลบุรี จังหวัดตราด จังหวัดปราจีนบุรี จังหวัดระยอง จังหวัดสระแก้ว และจังหวัดใกล้เคียง 3 จังหวัด ได้แก่ นครนายก ลพบุรี และนครราชสีมา มีรูปแบบการวิจัยในลักษณะกระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบวิเคราะห์เอกสาร แบบสัมภาษณ์ เล่มหลักสูตร ประกอบด้วยโครงสร้างหน่วยการเรียนรู้ของหลักสูตรฝึกอบรม และแบบวัดและประเมินผล โดยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการทดสอบที (t-test dependent) โดยมีผลการวิจัยดังนี้

1. หลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ได้แก่ ชื่อหลักสูตร 1) หลักการของหลักสูตร
- 2) วัตถุประสงค์ของหลักสูตรฝึกอบรม 3) ผลลัพธ์การเรียนรู้ของหลักสูตรฝึกอบรม 4) โครงสร้างหน่วยการเรียนรู้ของ

หลักสูตรฝึกอบรม 5) สื่อและแหล่งเรียนรู้ และ 6) การวัดและประเมินผลของหลักสูตรฝึกอบรม โดยมีผลการประเมินความเหมาะสมระดับมาก ($\bar{x} = 4.08$, S.D.= 0.25)

2. ผลการศึกษาประสิทธิผลของหลักสูตร พบว่า 2.1) ผลการเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจของครูและบุคลากรทางการศึกษาหลังการฝึกอบรมด้วยหลักสูตรฝึกอบรมครูสูงกว่าก่อนอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2.2) ระดับความสามารถของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้วยรูปแบบ GPAS 5 Steps อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.73$, S.D. = 0.27) และ 2.3) สภาพการจัดการเรียนการสอนก่อนและหลังการเข้ารับการอบรมด้วยหลักสูตรฝึกอบรมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัดจากก่อนการอบรมส่วนใหญ่เป็นลักษณะการจัดการเรียนรู้เชิงรับ (Passive Learning) และหลังการอบรมปรับเปลี่ยนเป็นเน้นการจัดการเรียนรู้รุก (Active Learning)

คำสำคัญ : หลักสูตรฝึกอบรม, การจัดการเรียนรู้เชิงรุก, GPAS 5 Steps, การศึกษาขั้นพื้นฐาน

ABSTRACT

The purpose of this research is to Development of Teacher Training Curriculum to Enhance the ability to organize active learning using the GPAS 5 Steps model for Teachers and Educational Personnels under the Office of the Basic Education Commission in the eastern region of Thailand. The target group is 3,503 teachers from 7 provinces in the eastern region, including Chanthaburi. Chachoengsao Chonburi, Trat, Prachinburi, Rayong, Sa Kaeo and 3 nearby provinces include Nakhon Nayok, Lopburi, and Nakhon Ratchasima. The research method is Research and Development(R&D). The tools used in the research include: Document analysis form, interview form, curriculum booklet, consisting of the learning unit structure of the teacher training curriculum. and measurement and evaluation forms, data analysis using mean (\bar{x}), standard deviation (S.D.), content analysis and t-test (dependent). The results showed that:

1. The developed Teacher Training Curriculum consists of 7 elements: Name of the course: 1) Principles of the curriculum. 2) objectives of the training course, 3) learning outcomes of the training course, 4) structure of the learning units of the training course, 5) media and learning resources, and 6) measurement and evaluation of the training course. The developed of Teacher Training Curriculum was at the High level of suitability ($\bar{x} = 4.08$, S.D.= 0.25)

2. The results of the study of curriculum effectiveness showed that 2.1) The results of comparing the knowledge and understanding of teachers and educational personnel after training with the teacher training curriculum were higher than before training at a statistical significance at the .05 level. 2.2) The level ability of organizing active learning with the GPAS 5 Steps format is at the highest level ($\bar{x} = 4.73$, S.D. = 0.27). 2.3) The Learning management strategies before and after attending the teacher training course has clearly changed from before the training, which was mostly

in the form of passive learning management and after the training. Changed to focus on active learning.

Keywords: Training Courses, Active learning, GPAS 5 Steps, Basic Education

บทนำ

ประเทศไทยในอนาคตกำลังก้าวเป็นสังคมที่มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 มีทักษะมากมายที่จำเป็นต้องเรียนรู้ และพัฒนากำลังคนให้ก้าวทันการพัฒนาเพื่อการเปลี่ยนแปลง ดังนั้น กระบวนการศึกษาศึกษาต้องมีความสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง ทั้งในด้านปรัชญาการศึกษา หลักสูตร การจัดการเรียนรู้ การใช้สื่อและเทคโนโลยี การวัดและประเมินผล ซึ่ง วิจารณ์ พานิช (2559: 203-205) ระบุว่า องค์ประกอบสำคัญของการจัดการความรู้ (Knowledge Process) คือ คน เทคโนโลยี และกระบวนการความรู้ ต้องผสมผสานเชื่อมโยงกัน เพื่อพัฒนาคนให้ก้าวสู่ยุคดิจิทัลอย่างมีคุณภาพ ทำให้การปรับการเรียนเปลี่ยนการสอนของครูจึงเป็นสิ่งสำคัญที่สุด ด้วยปัจจุบันในศตวรรษที่ 21 ที่เต็มไปด้วยการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาของนวัตกรรม สอดคล้องกับทักษะที่สำคัญ 3R7C ซึ่งมีทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity and innovation) เป็นสำคัญ (พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และเพยาว์ ยินดีสุข, 2557: 2) โดยวิจารณ์ พานิช (2555:19) ที่กล่าวถึงทักษะในศตวรรษที่ 21 ว่า “การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ต้องอาศัยทักษะการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม (Creativity & innovation) และทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ (Creative problem solving skills) เป็นพื้นฐานเพื่อต่อยอดสู่การแก้ปัญหาและสร้างชิ้นงานนวัตกรรมได้อย่างสร้างสรรค์ ซึ่งกล่าวได้ว่า ทักษะความคิดสร้างสรรค์สู่นวัตกรรมเป็นทักษะที่มีความจำเป็นอย่างมากในศตวรรษที่ 21 ที่จะทำให้เราสามารถผลิตงานเชิงสร้างสรรค์หรือสร้างสิ่งประดิษฐ์ทางวิทยาศาสตร์ที่มีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิต และการพัฒนาสังคมได้ (พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และเพยาว์ ยินดีสุข, 2557: 2) เพราะฉะนั้นหลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จึงวางหลักสูตรที่เน้นความคิดสร้างสรรค์ไว้ว่า “หลักสูตรต้องการมุ่งมั่นให้ผู้เรียนได้สำรวจความถนัด และความสนใจของตนเอง ส่งเสริมการพัฒนาบุคลิกภาพส่วนตัว มีทักษะในการคิดสร้างสรรค์ การดำเนินชีวิต และใช้เทคโนโลยีเพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ มีความรับผิดชอบต่อสังคม มีความสมดุลทั้งด้านความรู้ ความคิด ความดีงาม และมีความภูมิใจในความเป็นไทย ตลอดจนใช้เป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพหรือการศึกษาต่อ” (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551: 20)

ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม (Learning and Innovation Skills) เป็นทักษะสำคัญและจำเป็นในปัจจุบัน ทักษะด้านนี้จัดเน้นอยู่บนพื้นฐานแห่งการคิดสร้างสรรค์ การคิดแบบมีวิจารณญาณ การสื่อสารและการมีส่วนร่วมในการทำงาน โดยใช้เทคนิคของการสร้างสรรค์ทางความคิดที่เปิดกว้าง เช่น การระดมสมองสร้างสรรค์สิ่งแปลกใหม่และเสริมสร้างคุณค่าทางความคิดและสติปัญญา มีความละเอียดรอบคอบต่อการคิดวิเคราะห์และประเมินแนวความคิดเพื่อนำไปสู่การปรับปรุง และพัฒนางานในเชิงสร้างสรรค์ ร่วมกับการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสร้างสรรค์ (Work creativity with others) โดยมุ่งพัฒนาที่เน้นการปฏิบัติและสื่อสารแนวคิดใหม่ ๆ ไปสู่ผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ การเปิดใจกว้างและยอมรับในมุมมองหรือโลกทัศน์ใหม่ ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อระบบการทำงาน เป็นผู้นำในการสร้างสรรค์งาน สำหรับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนั้น การพัฒนาทักษะและอาชีพ เป็นประเด็นสำคัญที่ต้องคำนึง เพื่อรองรับพลวัตของโลกในศตวรรษที่ 21 ประกอบกับยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 มุ่งสร้างประเทศไทยให้มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็น

ประเทศพัฒนาแล้วด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาและเสริมสร้าง
ทรัพยากรมนุษย์ มุ่งพัฒนากำลังคนโดยการจัดการศึกษา ในการกำหนดการนำสู่การปฏิบัติให้สอดคล้องกับพื้นที่นั้น
(สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ,
2560) โดยสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2566) มีแผนสภาพพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่
12 พ.ศ. 2560 และฉบับที่ 13 พ.ศ. 2565 หมวดหน้าที่ 12 ที่มุ่งให้คนไทยเป็นคนดี คนเก่ง มีคุณภาพ พร้อมสำหรับวิถี
ชีวิตในศตวรรษที่ 21 ประเทศไทยมีกำลังคนสมรรถนะสูง มุ่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตอบสนองต่อโจทย์การพัฒนาแห่งอนาคต
ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาการผลิตและบริการที่สอดคล้องกับการพัฒนาเชิงพื้นที่ภาคและจังหวัดที่เป็นพื้นที่เป้าหมาย
ให้มีการพัฒนาเพื่อพัฒนาคนให้มีความสอดคล้องกันซึ่งจะส่งผลถึงยุทธศาสตร์ชาติอย่างมีนัยสำคัญ (วิระวุฒิ สร้อยพลอย,
2561: 1) โดยในระยะแรกรัฐบาลดำเนินโครงการเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor : EEC)
ในพื้นที่เป้าหมายนำร่อง 3 จังหวัดในพื้นที่ภาคตะวันออก ได้แก่ ฉะเชิงเทรา ชลบุรี และระยอง เป็นระเบียบเศรษฐกิจ
พิเศษให้มุ่งสู่การสร้างรายได้จากอุตสาหกรรมและบริการใหม่ (สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาค
ตะวันออก, 2566) สอดคล้องกับที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดนโยบายสำคัญในการ
เปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้เป็น Active Learning โดยประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เรื่อง
นโยบายและจุดเน้นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 มีจุดเน้นในการ
ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ ผ่านกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและมีปฏิสัมพันธ์กับกิจกรรมการเรียนรู้
เชิงรุก (Active Learning) ผ่านการปฏิบัติที่หลากหลายรูปแบบ มีการวัดและประเมินผลในชั้นเรียน เพื่อพัฒนาการเรียนรู้
และสมรรถนะของผู้เรียน (Assessment for Learning) ทุกระดับ ซึ่งการพัฒนาครูเพื่อขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาใน
กิจกรรมปฏิรูปที่ 2 และที่ 3 ซึ่งจะสามารถยกระดับคุณภาพนักเรียน ลดความเหลื่อมล้ำด้วยการให้นักเรียนได้เข้าถึงการ
เรียนรู้ที่สนองตอบความแตกต่างระหว่างบุคคลและเชื่อมโยงนักเรียนกับบริบทของชุมชนและพื้นที่ เน้นการมีส่วนร่วมและ
การเรียนรู้แบบ Active Learning นักเรียนสร้างความรู้จากการปฏิบัติร่วมกับกระบวนการคิดขั้นสูงซึ่งระบบจนเกิดความ
เข้าใจลุ่มลึกและสามารถนำความรู้ไปใช้แก้ปัญหาร่วมกับผู้อื่น เกิดแรงบันดาลใจใฝ่เรียนรู้ในการพัฒนานวัตกรรม ผลผลิต
และบริการซึ่งสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจและช่วยเหลือสังคมได้ตามชีวิตวิถีใหม่ ดังนั้น จึงจำเป็นต้องดำเนินการตาม
กิจกรรมปฏิรูปที่ 3 อย่างเป็นระบบ ในการเสริมศักยภาพครูรายบุคคลและการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนวิชาชีพ โดย
การพัฒนาครูในการใช้นวัตกรรมเพื่อจัดการเรียนการสอนตามแนวคิด Active Learning สร้างนักเรียนเป็นนวัตกรโดยใช้
ห้องเรียนเป็นฐาน ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลสร้างความก้าวหน้าและสร้างภาวะผู้นำทางการเรียนการสอน พัฒนาให้เป็นครู
ต้นแบบ (Trainer of the Trainer) เพื่อช่วยพัฒนาเพื่อนครู ส่งเสริมให้ครูแลกเปลี่ยนเรียนรู้ รับคำชี้แนะ และได้รับการ
โค้ชจากผู้เชี่ยวชาญเพื่อพัฒนาการสอน แล้วนำผลการพัฒนาไปเผยแพร่ในคลังนวัตกรรม แลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง
การปฏิรูปการศึกษาเกิดในระดับชั้นเรียนและนักเรียนตามแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษาและยุทธศาสตร์ชาติที่จะ
นำประเทศไทยสู่วิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562: ก) ดังนั้นการจัดการเรียนรู้
แบบ Active Learning เป็นนโยบายที่กำหนดโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งเป็นกระบวนการที่
เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือทำ ปฏิบัติในสถานการณ์จริง เน้นระบบการคิดและการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ เพื่อให้เกิด
ประโยชน์ต่อตนเองและสังคม (ชลธาร ผ่องแผ้ว, 2565: 11; สีสาวดี ชนะมาร, 2563: 34; รัตมี ศรีนนท์ และคณะ, 2561:
336-337) จึงเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ที่สำคัญในการตอบสนองความต้องการเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในปัจจุบัน
สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) นโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก พ.ศ. 2566 และการจัดการ

เรียนรู้ตามทักษะในศตวรรษที่ 21 ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการคิดและการสร้างนวัตกรรม รูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดขั้นสูงเชิงระบบ GPAS 5 Steps เป็นขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ขั้นสังเกต รวบรวมข้อมูล (G: Gathering) ขั้นที่ 2 ขั้นคิดวิเคราะห์และสรุปความรู้ (P: Processing) ขั้นที่ 3 ขั้นปฏิบัติ และสรุปความรู้หลังการปฏิบัติ (A: Applying and Constructing the Knowledge) ขั้นที่ 4 ขั้นสื่อสารและนำเสนอ (A: Applying the Communication Skill) และขั้นที่ 5 ขั้นประเมินเพื่อเพิ่มคุณค่าบริการสังคมและจิตสาธารณะ (S: Self-Regulating) ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้มีความสามารถในการกระบวนการคิด เกิดการต่อยอดสู่การสร้างนวัตกรรมในระดับชั้นเรียน ชุมชน สังคม และประเทศได้ (ชนสิทธิ์ สิทธิสุนเนิน และคณะ, 2564: 134) ซึ่งสอดคล้องกับสถานการณ์การจัดการเรียนรู้และเป้าหมายทางการศึกษาในยุคปัจจุบันได้เป็นอย่างดี

ในการนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานต้องอาศัยความร่วมมือจากสถาบันและภาคส่วนต่าง ๆ ในการร่วมคิด ร่วมพัฒนา สนองยุทธศาสตร์ชาติให้สอดคล้องกับบริบทของแต่ละพื้นที่ มุ่งเน้นการพัฒนาเชิงพื้นที่และกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาค จึงได้ทำความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์ ซึ่งเป็นสถาบันที่มีชื่อเสียงด้านการผลิตและพัฒนาครูโดยมีคณะครุศาสตร์ มีบทบาทในการพัฒนาหลักสูตรและนวัตกรรมทางการศึกษาเพื่อผลิตและพัฒนาครูรวมถึงบุคลากรที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นที่ยอมรับจากสังคมอย่างกว้างขวาง สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงได้จัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือระหว่างสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกับมหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์ จัดทำโครงการพัฒนานวัตกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยรูปแบบ Active Learning สำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดฉะเชิงเทรา ชลบุรี ระยอง ปราจีนบุรี สระแก้ว จันทบุรี ตราด นครนายก ลพบุรี และนครราชสีมา ในรูปแบบของการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมขึ้นตามแนวทางของกระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) ที่ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การวิจัย (Research: R1) ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนา (Development: D1) ขั้นตอนที่ 3 การวิจัย (Research: R2) และขั้นตอนที่ 4 การพัฒนา (Development: D2) (มาเรียม นิลพันธุ์, 2558: 230-254) เป็นแนวทางในการวิจัยที่ถูกนำมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรกันอย่างแพร่หลาย ซึ่งหลักสูตรถือเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาที่ช่วยพัฒนาให้ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับงานวิจัยของภูมิพงศ์ จอมหงษ์พิพัฒน์ (2564) ที่ได้ออกแบบการวิจัย เรื่องการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ผลปรากฏว่าหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นเสริมสร้างความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูได้เป็นอย่างดี ดังนั้นการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูเพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้วยรูปแบบ GPAS 5 Steps ของครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตพื้นที่ภาคตะวันออก จึงเป็นแนวทางที่ใช้ในการพัฒนาบุคลากรภายใต้สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้อย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาและหาคุณภาพของหลักสูตรฝึกอบรมครูเพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้วยรูปแบบ GPAS 5 Steps ของครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตพื้นที่ภาคตะวันออก

2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของหลักสูตรฝึกอบรมครูเพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ด้วยรูปแบบ GPAS 5 Steps ของครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตพื้นที่ภาคตะวันออก

2.1 เพื่อเปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้วยรูปแบบ GPAS 5 Steps ก่อนและหลังอบรม ด้วยหลักสูตรฝึกอบรมครู

2.2 เพื่อศึกษาระดับความสามารถของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้วยรูปแบบ GPAS 5 Steps

2.3 เพื่อเปรียบเทียบสภาพการจัดการเรียนการสอนก่อนและหลังการเข้ารับการอบรมด้วยหลักสูตรฝึกอบรมครู

นิยามศัพท์เฉพาะ

หลักสูตรฝึกอบรมครูเพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ด้วยรูปแบบ GPAS 5 Steps ของครู และบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตพื้นที่ภาคตะวันออก หมายถึง หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นเพื่ออบรมครูและบุคลากรทางการศึกษาตามโครงการตามโครงการพัฒนานวัตกรรมเพื่อพัฒนา คุณภาพการศึกษาด้วยรูปแบบ Active Learning สำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดฉะเชิงเทรา ชลบุรี ระยอง ปราจีนบุรี สระแก้ว จันทบุรี ตราด นครนายก ลพบุรี และ นครราชสีมา ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ประจำปีงบประมาณ 2565

พื้นที่ภาคตะวันออก หมายถึง เขตพื้นที่ใน 7 จังหวัดของภาคตะวันออก ได้แก่ จังหวัดจันทบุรี จังหวัด ฉะเชิงเทรา จังหวัดชลบุรี จังหวัดตราด จังหวัดปราจีนบุรี จังหวัดระยอง จังหวัดสระแก้ว และจังหวัดใกล้เคียง 3 จังหวัด ได้แก่ นครนายก ลพบุรี และนครราชสีมา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูเพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ด้วยรูปแบบ GPAS 5 Steps ของครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตพื้นที่ภาคตะวันออก มีรูปแบบการวิจัยในลักษณะกระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) มีขั้นตอนการดำเนินการ 4 ขั้นตอน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิจัย (Research: R1) เป็นกระบวนการของการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน และสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้นผ่านการศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยรวมถึงบุคคลผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการออกแบบ หลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของการจัดการศึกษาและสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้น เพื่อนำข้อมูลที่ได้รับทั้ง 2 ส่วน คือ ข้อมูลที่ได้จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและข้อมูลจากการเก็บรวบรวมจากบุคคลที่เกี่ยวข้องมาทำการ สังเคราะห์รวมกันเพื่อการออกแบบหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร

การศึกษาแหล่งข้อมูลเอกสาร ได้แก่ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 4 พ.ศ. 2562), ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 และ 2566 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 และการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดขั้นสูง เชิงระบบ GPAS 5 Steps จากแบบวิเคราะห์เอกสารด้วยกระบวนการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการศึกษาวิเคราะห์เอกสารพบว่า แนวโน้มนโยบายการศึกษา และความต้องการพัฒนาเยาวชนและนักเรียนในปัจจุบัน มุ่งให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ มีกระบวนการคิดสร้างสรรค์ผลงานจากองค์ความรู้จนเกิดการสร้างนวัตกรรม และการจัดการเรียนรู้แบบ GPAS 5 Steps ซึ่งเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ที่สามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้และส่งเสริมให้เกิดกระบวนการคิดการสร้างนวัตกรรมของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี

การศึกษาข้อมูลจากบุคคลที่เกี่ยวข้องโดยการสัมภาษณ์ผู้บริหารและครู จำนวน 10 คน ในโรงเรียนกลุ่มเป้าหมายการใช้หลักสูตร ผลการสัมภาษณ์พบว่า โรงเรียนมีความต้องการให้ครูได้รับการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการและนโยบายทางการศึกษาที่เป็นปัจจุบันและทันสมัย โดยมีความต้องการให้ครูได้เสริมสร้างความรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก ประกอบกับหากเน้นการจัดการเรียนรู้ของครูให้ผู้เรียนเกิดนวัตกรรมได้จะเป็นการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับความต้องการในบริบทปัจจุบันมากขึ้น อีกทั้งยังมีการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในการจัดการเรียนรู้ หลักสูตร และการวิจัย วัดและประเมินผลทางการศึกษา จำนวน 7 คน พบว่า การจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันควรเป็นแบบ Active Learning อีกทั้งการออกแบบนวัตกรรมทางการจัดการศึกษาที่เป็นระบบ เช่น รูปแบบการเรียนการสอน หลักสูตร จะส่งเสริมให้ครูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

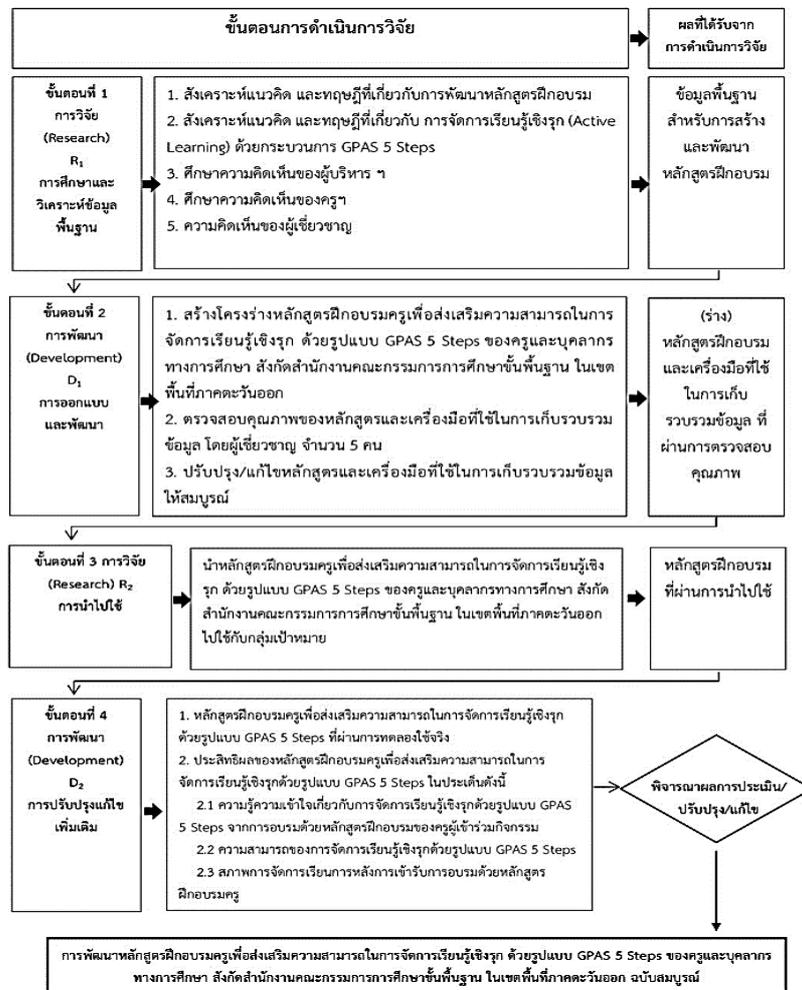
ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนา (Development: D1) เป็นกระบวนการยกร่างหลักสูตรและหาค่าคุณภาพของหลักสูตร ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้รับจากขั้นที่ 1 (Research: R1) ซึ่งเป็นข้อมูลจากเอกสารและข้อมูลบุคคลที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญมาออกแบบหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร ซึ่งเป็นการออกแบบผ่านฐานข้อมูลจากขั้นที่ 1 หลังจากนั้นนำหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรที่ยกร่างขึ้นมา และหาค่าคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้าน หลักสูตรและการจัดการเรียนรู้เชิงรุก จำนวน 3 คน และผู้เชี่ยวชาญทางด้าน การวัดและการประเมินผลการศึกษา จำนวน 2 คน จากแบบประเมินคุณภาพของหลักสูตร ซึ่งแบบลักษณะของแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามประเด็นการประเมิน

ขั้นตอนที่ 3 การวิจัย (Research: R2) เป็นกระบวนการนำหลักสูตรที่ได้พัฒนาขึ้นไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็นครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตพื้นที่ภาคตะวันออก 7 จังหวัดของภาคตะวันออก ได้แก่ จังหวัดจันทบุรี จังหวัดฉะเชิงเทรา จังหวัดชลบุรี จังหวัดตราด จังหวัดปราจีนบุรี จังหวัดระยอง จังหวัดสระแก้ว และจังหวัดใกล้เคียง ได้แก่ นครนายก ลพบุรี และนครราชสีมา โดยมีกลุ่มเป้าหมายจำนวน 3,503 คน ซึ่งเป็นขั้นตอนของการนำหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรที่ผ่านการสร้างและการพัฒนาหาค่าคุณภาพเรียบร้อยแล้วมาทดลองใช้กับกลุ่มเป้าหมายเพื่อเป็นการศึกษาประสิทธิผลของหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

ขั้นตอนที่ 4 การพัฒนา (Development: D2) เป็นกระบวนการพัฒนาเพิ่มเติมหลังจากการทดลองใช้จริง โดยในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูเพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้วยรูปแบบ GPAS 5 Steps ของครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตพื้นที่ภาคตะวันออก ซึ่งเป็นขั้นตอนสุดท้ายหลังจากทดลองใช้หลักสูตรแล้ว โดยการนำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมให้สมบูรณ์ขึ้น

โดยแนวทางการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูเพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ด้วยรูปแบบ GPAS 5 Steps ของครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตพื้นที่ภาค

ตะวันออก มีวิธีการวิจัยตามแนวการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนตามแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 1 กระบวนการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูเพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้วยรูปแบบ GPAS 5 Steps ของครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตพื้นที่ภาคตะวันออก ตามแนวทางการวิจัยและพัฒนา (R&D)

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูเพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ด้วยรูปแบบ GPAS 5 Steps ของครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตพื้นที่ภาคตะวันออก มีผลการศึกษา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ผลการพัฒนาและหาคุณภาพของหลักสูตรฝึกอบรมครูเพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ด้วยรูปแบบ GPAS 5 Steps ของครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตพื้นที่ภาคตะวันออก

1.1 หลักสูตรฝึกอบรมครูที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย ชื่อหลักสูตร หลักการของหลักสูตร วัตถุประสงค์ของหลักสูตร ผลลัพธ์การเรียนรู้ของหลักสูตร โครงสร้างหน่วยการเรียนรู้ สื่อและแหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินหลักสูตร ฝึกอบรม ทั้งนี้พบว่า ผลการตรวจสอบความสอดคล้องขององค์ประกอบของหลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 ทุกข้อ และมีความเหมาะสมระดับมากโดยมีค่าเฉลี่ย 4.08 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.25 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านมีความเหมาะสมระดับมากเช่นกัน โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) ชื่อหลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูเพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ด้วยรูปแบบ GPAS 5 Steps ของครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2) หลักการของหลักสูตร

หลักสูตรฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้วยกระบวนการคิดขั้นสูง GPAS 5 Steps ของครูสู่การสร้างนวัตกรรมนักเรียน ใช้แนวทางการพัฒนาหลักสูตรที่เน้นสมรรถนะเป็นฐาน (Competency-based curriculum) ผสมผสานวิธีวิทยาการสอนสำหรับผู้ใหญ่ (Andragogy) ที่มุ่งเน้นการฝึกฝนทางปัญญา (Cognitive Apprenticeship) ผ่านการชี้แนะ (Coaching) และการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เพื่อให้ครูมีสมรรถนะที่พร้อมบริหารจัดการชั้นเรียนอย่างมีประสิทธิภาพตามหลักการดังนี้

2.1) เป็นหลักสูตรฝึกอบรมฐานสมรรถนะที่ส่งเสริมการปฏิบัติงานของครู (Functional Competency) ให้มีสมรรถนะจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้วยกระบวนการคิดขั้นสูง ที่สามารถแก้ไขปัญหาและส่งเสริมความสามารถผู้เรียนในการสร้างนวัตกรรมจากการเรียนรู้

2.2) องค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตรฝึกอบรมสอดคล้องกับผลลัพธ์การเรียนรู้ของหลักสูตรที่กำหนดสาระการเรียนรู้ภายใต้แนวทางการบูรณาการกระบวนการคิดขั้นสูงเชิงระบบกับกระบวนการเรียนรู้เชิงรุกและการปฏิบัติงานในหน้าที่ครู

2.3) ส่งเสริมให้ครูผู้เข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการเกิดสมรรถนะที่พร้อมในการบริหารจัดการชั้นเรียนอย่างมีประสิทธิภาพด้วยกระบวนการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบ Active Learning ผ่านหน่วยการเรียนรู้ที่หลอมรวมและประยุกต์ใช้ทั้งด้านความรู้ ทักษะ เจตคติและคุณลักษณะของความเป็นครูในการพัฒนานักเรียนให้เป็นนวัตกรรม

3) วัตถุประสงค์ของหลักสูตรฝึกอบรม ได้กำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตรไว้ดังนี้

3.1) เพื่อให้ครูผู้เข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ด้วยกระบวนการคิดขั้นสูงเชิงระบบ GPAS 5 Steps ที่นำไปสู่การสร้างนวัตกรรมของผู้เรียน

3.2) เพื่อให้ครูผู้เข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการสามารถจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้วยกระบวนการคิดขั้นสูงเชิงระบบ GPAS 5 Steps ที่นำไปสู่การสร้างนวัตกรรมของผู้เรียน

4) ผลลัพธ์การเรียนรู้ของหลักสูตรฝึกอบรม มีดังนี้

4.1) ครูผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้เกี่ยวกับแบบการเรียนรู้เชิงรุกด้วยกระบวนการคิดขั้นสูงเชิงระบบ GPAS 5 Steps ที่นำไปสู่การสร้างนวัตกรรมของผู้เรียนได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

4.2) ครูผู้เข้ารับการอบรมมีความสามารถในการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้วยกระบวนการคิดขั้นสูงเชิงระบบ GPAS 5 Steps

5) โครงสร้างหน่วยการเรียนรู้ของหลักสูตรฝึกอบรม

โครงสร้างหน่วยการเรียนรู้ของหลักสูตรฝึกอบรม ใช้เวลา 2 วัน เป็นเวลาทั้งสิ้น 15 ชั่วโมง (900 นาที) ประกอบด้วย 5 ด้วยการเรียนรู้ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

หน่วยที่ 1 : ร่วมมือรวมพลังครูผู้สร้างมโนทัศน์ GPAS 5 Steps ที่ถูกต้อง ใช้เวลา 150 นาที เป็นลักษณะของการสะท้อนความก้าวหน้าทางวิชาชีพของครู กับการคัดสรรกิจกรรมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ผ่านการวิเคราะห์กระบวนการคิดขั้นสูง GPAS 5 Steps มีการกำหนดวัตถุประสงค์การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดขั้นสูง GPAS 5 Steps ในด้านสติปัญญา (Cognitive : K) ด้านอารมณ์ (Affective : A) และ ด้านทักษะปฏิบัติ (Psychomotor : S) และออกแบบแนวทางการประเมินผลสัมฤทธิ์แก่นักเรียนที่มุ่งเน้นการเรียนรู้เป็นสำคัญ (Assessment is for Learning)

หน่วยที่ 2 : สมรรถนะการสอนเป็นฐานผลงานการเรียนรู้เชิงรุก ใช้เวลา 150 นาที เป็นการเชื่อมโยง GPAS 5 Steps กับกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เชิงรุก และสาคิตการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ด้วยกระบวนการคิดขั้นสูง GPAS 5 Steps ผ่านกิจกรรมบทบาทสมมติ ใน 3 กลุ่มรายวิชา คณิตศาสตร์ หรือ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ภาษาศาสตร์ หรือ สังคมศึกษา หรือ การงานอาชีพและ สุขนตรีศาสตร์ หรือ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (จุดจัดโรงเรียนประถมศึกษาศาธิตการจัประสภการณั้สำคัญเด็กปฐมวัย เข้ากับ ธรรมชาติรายวิชา)

หน่วยที่ 3 : จากนวัตกรรมครูสู่นวัตกรรมการเรียน ใช้เวลา 180 นาที เป็นการระดมสมองแนวทางการพัฒนานวัตกรรมการเรียนด้วยกระบวนการคิดขั้นสูง GPAS 5 Steps

หน่วยที่ 4 : ก่อร่างสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ ใช้เวลา 180 นาที เป็นการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้กระบวนการคิดขั้นสูงเชิงระบบ GPAS 5 Steps เพื่อการสร้างสรรค์นวัตกรรมนักเรียน

หน่วยที่ 5 : สรรสร้างนวัตกรรมนำคุณค่าสู่ตนเองและสังคม ใช้เวลา 150 นาที เป็นการ ออกแบบต้นร่างนวัตกรรมจากสถานการณ์ที่กำหนดและร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นำเสนอผลงาน และวิพากษ์ (A3-Prototype)

6) สื่อและแหล่งเรียนรู้ สื่อและแหล่งเรียนรู้ ประกอบด้วยเอกสารหลักสูตรฝึกอบรมตามหน่วยการเรียนรู้ และฐานข้อมูล <https://rrugpas5steps.com/>

7) การวัดและประเมินผลของหลักสูตรฝึกอบรม โดยการวัดและประเมินของหลักสูตรฝึกอบรม มีประเด็นการประเมิน เครื่องมือ และวิธีการประเมิน มีดังนี้

ประเด็นการประเมินที่ 1 มโนทัศน์ การเรียนรู้เชิงรุก การออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้วยกระบวนการคิดขั้นสูงเชิงระบบ GPAS 5 Steps ใช้วิธีการทดสอบความรู้อ้อยละ 30 ของการประเมิน โดยได้มาจากแบบทดสอบความรู้ ร้อยละ 30

ประเด็นการประเมินที่ 2 ความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้วยกระบวนการคิดขั้นสูงเชิงระบบ GPAS 5 Steps ใช้วิธีการตรวจสอบผลงาน ร้อยละ 60 ของการประเมิน โดยได้มาจากแบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ร้อยละ 30 แบบประเมินนวัตกรรมต้นร่าง (A3-Prototype) ร้อยละ 30

ประเด็นการประเมินที่ 3 เจตคติต่อการใช้และการออกแบบเรียนรู้เชิงรุก ใช้วิธีการวัดเจตคติ ร้อยละ 10 โดยได้มาจาก แบบวัดเจตคติ ร้อยละ 5 และกระดาษสะท้อนคิด ร้อยละ 5

2. ผลการศึกษาประสิทธิผลของหลักสูตรฝึกอบรมครูเพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้วยรูปแบบ GPAS 5 Steps ของครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตพื้นที่ภาคตะวันออก

2.1 เพื่อเปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้วยรูปแบบ GPAS 5 Steps ก่อนและหลังอบรมด้วยหลักสูตรฝึกอบรมครู

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจของครูและบุคลากรทางการศึกษาก่อนและหลังการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้วยกระบวนการคิดขั้นสูง GPAS 5 Steps ของครูผู้สร้างนวัตกรรมนักเรียนในภาพรวม

คะแนน	n	คะแนนเต็ม	\bar{X}	S.D.	ΣD	ΣD^2	t	p
ก่อน	3,503	30	12.70	4.89	44,493	1,979,627,049	131.22*	.000
หลัง	3,503	30	25.12	5.48				

* p < .05

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจของครูและบุคลากรทางการศึกษาก่อนและหลังการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้วยกระบวนการคิดขั้นสูง GPAS 5 Steps ของครูผู้สร้างนวัตกรรมนักเรียนในภาพรวม มีผลคะแนนการทดสอบก่อนเข้าอบรมเชิงปฏิบัติการ คิดเป็นคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 12.70 จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 4.89 และมีผลคะแนนการทดสอบหลังเข้าอบรมเชิงปฏิบัติการ คิดเป็นคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 25.12 จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 5.48 และเมื่อทดสอบค่าเฉลี่ยของการทดสอบหลังเข้าอบรมเชิงปฏิบัติการ ครูและบุคลากรทางการศึกษามีความสามารถพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษารูปแบบ Active Learning ด้วยกระบวนการคิดขั้นสูงเชิงระบบ GPAS 5 Steps ที่ส่งผลต่อนวัตกรรมของผู้เรียนสูงกว่าก่อนเข้าอบรมเชิงปฏิบัติการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 เพื่อศึกษาระดับความสามารถของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้วยรูปแบบ GPAS 5 Steps

ความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้วยรูปแบบ GPAS 5 Steps หลังเข้าร่วมกิจกรรมการอบรมตามหลักสูตรฝึกอบรมครูเพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ด้วยรูปแบบ GPAS 5 Steps ของครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตพื้นที่ภาคตะวันออก มีระดับความสามารถเป็นดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงระดับความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้วยรูปแบบ GPAS 5 Steps ครูและบุคลากรทางการศึกษา ตามเกณฑ์การประเมินความสามารถ

รายการประเมิน	N = 3,503		
	\bar{x}	S.D.	แปลผล
1. สามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมในหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้วยกระบวนการ GPAS 5 Steps ได้อย่างมีประสิทธิภาพ	4.09	0.26	มาก
2. สามารถนำองค์ความรู้ กิจกรรมต่าง ๆ และแนวคิดที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมในหลักสูตรไปออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้วยกระบวนการ GPAS 5 Steps ของครูผู้สร้างนวัตกรรมนักเรียน	4.90	0.27	มากที่สุด
3. สามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมในหลักสูตรไปเผยแพร่หรือถ่ายทอดให้กับบุคลากรในสถานศึกษาเดียวกันได้	4.87	0.28	มากที่สุด
4. สามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมในหลักสูตรนำไปต่อยอดทำให้เกิดความพร้อมในการพัฒนาสมรรถนะการเรียนรู้ให้แก่นักเรียน	4.91	0.24	มากที่สุด
5. สามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมในหลักสูตรไปประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับความต้องการในการพัฒนาผู้เรียนตามบริบทของโรงเรียนได้	4.89	0.28	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	4.73	0.27	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.38 พบว่า ผู้เข้ากิจกรรมในหลักสูตรได้รับความรู้ที่ได้รับจากการเข้าร่วมไปใช้ประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.73, S.D. = 0.27$) ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า สามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมในหลักสูตรนำไปต่อยอดทำให้เกิดความพร้อมในการพัฒนาสมรรถนะการเรียนรู้ให้แก่นักเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.91, S.D. = 0.22$) รองลงมา ได้แก่ สามารถนำองค์ความรู้ กิจกรรมต่าง ๆ และแนวคิดที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมในหลักสูตรไปออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้วยกระบวนการ GPAS 5 Steps ของครูผู้สร้างนวัตกรรมนักเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.90, S.D. = 0.27$) และสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมในหลักสูตรไปประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับความต้องการในการพัฒนาผู้เรียนตามบริบทของโรงเรียนได้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.89, S.D. = 0.28$) ตามลำดับ

2.3 เพื่อเปรียบเทียบสภาพการจัดการเรียนการสอนก่อนและหลังการเข้ารับการอบรมด้วยหลักสูตรฝึกอบรม

ประสิทธิผลของการฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษาจากการร่วมกิจกรรมในหลักสูตรฝึกอบรมครูเพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ด้วยรูปแบบ GPAS 5 Steps ของครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เปรียบเทียบสภาพการจัดการเรียนการสอนก่อนและหลังเข้ารับการอบรม โดยการบันทึกผลการประเมินเปรียบเทียบด้วยวิธีการเชิงคุณภาพ (Qualitative Methods) ผ่านการสังเกต (Observation) พฤติกรรมการปฏิบัติในสถานการณ์จริงของครูและบุคลากรทางการศึกษาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยมีผลการศึกษาเปรียบเทียบ ดังรายละเอียดในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3 ตารางการเปรียบเทียบสภาพการจัดการเรียนการสอนก่อนและหลังการพัฒนา

ประเด็นการศึกษา	เปรียบเทียบสภาพการจัดการเรียนการสอนก่อนและหลังการพัฒนา		
	ก่อนพัฒนา	สิ่งที่คงเดิม	หลังการพัฒนา
1. การออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้	1. เน้นสาระการเรียนรู้ (เนื้อหา)	1. หลักสูตรระดับชั้นเรียน (รายวิชาที่ครูสอน) 2. สื่อประเภทหนังสือเรียน	1. เน้นกระบวนการGPAS 5 Steps และวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับ Active Learning
	2. วิธีการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนฟังอ่าน ทำแบบฝึกหัด		2. ใช้คำถามกระตุ้นให้ผู้เรียนสงสัย และศึกษาค้นคว้า รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ สังเคราะห์ หอ้งองค์ความรู้
	3. ใช้การท่องเพื่อจำเนื้อหา		3. ใช้การลงมือทำเพื่อสร้างการจดจำแก่นความรู้
	4. ใช้หนังสือเรียนเป็นสื่อหลักในการสร้างการเรียนรู้		4. ใช้หนังสือเรียนร่วมกับสื่อที่หลากหลาย ทั้งในห้องเรียน แห่่งเรียนรู้อะและสื่อ ICT
	5. สื่อประเภทแบบฝึกหัด ใบงานเน้นความรู้ ความจำจากหนังสือเรียน เช่น ใช้คำถามระดับความจำ ด้วยคำถาม คืออะไร		5. คำถามในสื่อประเภทแบบฝึกหัดเน้นการใช้คำถามที่ประเมินทักษะการคิดขั้นสูง เช่นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นมีสาเหตุจากอะไรบ้าง และส่งผลกระทบต่อสิ่งใดบ้าง
	6. ครูมอบหมายภาระงานที่เหมือนกันทั้งห้อง		6. ครูมอบหมายภาระงานแตกต่างกันตามบริบทเฉพาะกลุ่มหรือรายบุคคล
	7. ส่วนใหญ่ผู้เรียนจัดทำผลงานเดี่ยว		7. ผลงานของผู้เรียนจัดทำผลงานทั้งงานเดี่ยว และงานกลุ่ม
	8.การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้และเวลาในการเรียนรู้อังไม่ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ในเรื่องที่สอนที่เชื่อมโยงสู่แก่นการเรียนรู้และสร้างการเรียนรู้ที่คงทน		8. การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้และเวลาในการเรียนรู้มีการใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบ Active Learning ในแต่ละขั้นตอน ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ในเรื่องที่สอนที่เชื่อมโยงสู่แก่นการเรียนรู้และสร้างการเรียนรู้ที่คงทน
	9.ใช้วิธีการวัดผล โดยการทดสอบ เน้นวัดผลเนื้อหาในหนังสือเรียน		9. วัดผล ประเมินผล โดยใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย มีการกำหนดเกณฑ์แบบ Rubrics ที่สอดคล้องกับประเด็นการประเมินและมีการให้ข้อมูลย้อนกลับ
2. ครูผู้สอน	1. สภาพบรรยากาศในห้องเรียนค่อนข้างเงียบ ไม่ค่อยมีการเคลื่อนไหวการใช้พื้นที่เพื่อการเรียนรู้	1. ความรับผิดชอบเอาใจใส่ต่อการสอนในแต่ละรายวิชาของครูผู้สอน 2. การใช้วิธีการพูดการสื่อสารด้วยสัมพันธภาพที่ดีระหว่างครูผู้สอนและนักเรียน	1. จัดสภาพห้องเรียนที่มีการเคลื่อนไหวของการใช้พื้นที่การเรียนรู้
	2. ครูมักใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่บริเวณหน้าชั้นเรียนและโต๊ะครู		2. ครูเดินทั่วห้องเข้าถึงผู้เรียนมากกว่าเดิม และนำนักเรียนเรียนรู้นอกชั้นเรียนมากขึ้น
	3. ส่วนใหญ่จัดโต๊ะลักษณะเรียงเดี่ยวหน้ากระดาน ตอนลึก		3. จัดโต๊ะหลายลักษณะ เช่น จัดเป็นกลุ่ม ล้อมวง ครึ่งวงกลม ตามความเหมาะสมของรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
	4. กิจกรรมการเรียนรู้ส่วนใหญ่เน้น ฟังจดเขียน ขาดอิสระทางการคิด ผู้เรียนนั่งประจำที่ไม่ค่อยมีกิจกรรมเคลื่อนย้ายออกจากที่นั่ง		4. กิจกรรมการเรียนรู้มีการปรับบทบาทครูเป็นผู้แนะนำ ใช้คำถามกระตุ้นส่งเสริมการคิด ผู้เรียนมีการทำกิจกรรมต่างๆ ทั้งเดี่ยว คู่ หรือกลุ่มเพื่อหาคำตอบและสร้างองค์ความรู้
	5. ครูต่างคนต่างทำงาน ยังไม่ค่อยมีการทำงานแบบร่วมมือ โดยเฉพาะการวางแผนการจัดการเรียนรู้		5. ครูใช้กระบวนการ PLC เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน ทำให้มีเพื่อนร่วมวิชาชีพในการวางแผนการจัดการเรียนรู้และร่วมพัฒนาผู้เรียน โดยใช้แนวทางการศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study) ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ ขั้นวางแผนร่วมกัน (Plan)

ประเด็นการศึกษา	เปรียบเทียบสภาพการจัดการเรียนการสอนก่อนและหลังการพัฒนา		
	ก่อนพัฒนา	สิ่งที่คงเดิม	หลังการพัฒนา
			ขั้นดำเนินการสอน (Do) และขั้นสะท้อนคิดหลังการสอน (See) แล้วนำผลการสะท้อนคิดที่ได้เรียนรู้ผ่านการพัฒนานวัตกรรม การสอนที่ได้พัฒนาขึ้น ไปใช้ในการพัฒนาบทเรียนอื่น ๆ ต่อไป
	6. ครูขาดความมั่นใจในการพัฒนาตนเองตามลำพัง		6. ครูมีความมั่นใจในการพัฒนาตนเอง เนื่องจากมีผู้เชี่ยวชาญเป็นโค้ชชี้แนะคอยให้คำแนะนำปรึกษา
3. ผู้เรียน	1. เรียนรู้ผ่านกิจกรรมรูปแบบ Passive Learning ที่ถูกออกแบบให้ต่างคนต่างทำงาน	1. ปลุกฝังให้เป็นคนดี มีความรับผิดชอบต่อการเรียน ตามความคาดหวังของหลักสูตรแต่ละรายวิชา	1. เรียนรู้ผ่านกิจกรรมรูปแบบ Active Learning ผ่านการสนทนาพูดคุย ก่อนข้างมีอิสระในการสร้างการเรียนรู้ที่นำสู่การสร้างนวัตกรรม
	2. ส่วนใหญ่ฟัง อ่าน จด ทำแบบฝึกหัดสอบ		2. เรียนรู้ด้วยความสนุกสนาน ได้ลงมือทำแก้สถานการณ์ปัญหาตามความสนใจ และสร้างการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยมีครูเป็นที่ปรึกษาเพื่อสร้างนวัตกรรมของนักเรียน
	3. การทดสอบมักประเมินสิ่งที่ได้ท่องจำ เนื้อหาที่ครูสั่งให้จดจำ		3. การทดสอบสามารถประเมินการพัฒนาสมรรถนะ เช่นการคิด การสื่อสาร การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี การใช้ทักษะชีวิต
	4. ผลงานของผู้เรียนส่วนใหญ่เป็นผลงานจากแบบฝึกหัด หรือคำตอบจากใบงานที่ครูออกแบบ		4. ผลงานเป็นนวัตกรรมที่มีการนำเสนอ และมีกระบวนการเรียนรู้ที่ทำให้เห็นคุณค่าของกระบวนการสร้างนวัตกรรม
	5. ผู้เรียนส่วนใหญ่จะขาดความมั่นใจในการนำตนเองในการสร้างการเรียนรู้		5. ผู้เรียนกล้านำเสนอความคิด และผลงานจากการเรียนรู้ มีแรงบันดาลใจสู่การกำหนดเส้นทางอาชีพของตน

อภิปรายผลการวิจัย

จากการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูเพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ด้วยรูปแบบ GPAS 5 Steps ของครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีประเด็นการอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ที่น่าสนใจ ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาและหาคุณภาพของหลักสูตรฝึกอบรมครูเพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ด้วยรูปแบบ GPAS 5 Steps ของครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

หลักสูตรฝึกอบรมครูเพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้วยรูปแบบ GPAS 5 Steps ของครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่พัฒนาขึ้นมีผลการตรวจสอบความสอดคล้องขององค์ประกอบของหลักสูตรฝึกอบรมเท่ากับ 1.00 ในทุกประเด็น และมีความเหมาะสมระดับมากโดยมีค่าเฉลี่ย 4.08 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.25 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านมีความเหมาะสมระดับมากเช่นกัน ทั้งนี้ เนื่องจากผลการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมดังกล่าวมีจุดเน้นร่วมกันคือ ความเป็นระบบของการพัฒนาหลักสูตรซึ่งเมื่อสังเคราะห์แนวความคิดการพัฒนาหลักสูตรของนักวิชาการดังกล่าว สามารถสังเคราะห์ได้ว่าการพัฒนาหลักสูตรประกอบด้วยระบบต่าง ๆ ที่เชื่อมโยงกัน 3 ระบบ ได้แก่ ระบบการออกแบบหลักสูตร ระบบการ

นำหลักสูตรไปปฏิบัติ และระบบการประเมินหลักสูตร สำหรับขั้นตอนของการพัฒนาหลักสูตร จากการสังเคราะห์เนื้อหาจากวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องพบว่า มีลักษณะร่วมกันของขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรที่ประยุกต์ใช้ในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม คือ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนาหลักสูตร 2) การออกแบบหลักสูตร 3) การนำหลักสูตรไปปฏิบัติ และ 4) การประเมินหลักสูตร (Ralph W. Tyler, 1949; Hilda Taba, 1962; Saylor & Alexander, 1974; Peter F. Oliva, 1992; และวิชัย วงษ์ใหญ่, 2538) ที่เป็นไปตามแนวทาง 4 ขั้นตอนของกระบวนการวิจัยและพัฒนา (R&D) โดยขั้นตอนที่ 1 การวิจัย (Research : R1) เป็นการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตร ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนา (Development : D1) เป็นการออกแบบและพัฒนาหลักสูตร โดยการหาคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ขั้นตอนที่ 3 การวิจัย (Research : R2) เป็นการนำหลักสูตรไปใช้ เพื่อศึกษาความรู้ ความเข้าใจและความสามารถของครูก่อนและหลังการอบรมหลักสูตรฝึกอบรม และขั้นตอนที่ 4 การพัฒนา (Development : D2) เป็นการประเมินผลหลักสูตร เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงหลักสูตรให้สมบูรณ์ (มาเรียม นิลพันธุ์, 2558: 230-254) สอดคล้องกับรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของทาบ (Taba Hilda, 1962) ที่มีการจัดหลักสูตรฝึกอบรมให้เชื่อมโยง บูรณาการทั้งขอบข่ายของหลักสูตร และจัดเรียงหลักสูตรตามลำดับขั้นตอนที่มีความต่อเนื่อง และสอดคล้องกับหลักการของ ไทเลอร์ (Tyler, 1969) ที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดองค์ประกอบหลักสูตร 4 ประการ คือ จุดมุ่งหมาย ประสิทธิภาพ วิธีการจัดประสบการณ์และการประเมิน อีกทั้งยัง สอดคล้องกับ มาร์ต พัทผล (2562) ที่ให้แนวคิดเกี่ยวกับหลักการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วย 1) การวิเคราะห์สิ่งที่กำหนดในหลักสูตรเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นต่อการพัฒนาหลักสูตร 2) การกำหนดรูปแบบหลักสูตร เป็นการตัดสินใจเลือกใช้รูปแบบของหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรและกลุ่มเป้าหมาย จึงทำให้หลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนามีคุณภาพและมีประสิทธิผลตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของหลักสูตรฝึกอบรมครูเพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้วยรูปแบบ GPAS 5 Steps ของครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะ ดังนี้

2.1 เพื่อเปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้วยรูปแบบ GPAS 5 Steps ก่อนและหลังอบรมด้วยหลักสูตรฝึกอบรมครู

ผลการเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจของครูและบุคลากรทางการศึกษาก่อนและหลังการฝึกอบรมจากหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น หลังเข้ารับการอบรมสูงกว่าก่อนเข้าอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เป็นเพราะการออกแบบหลักสูตรฝึกอบรมที่เน้นให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่เข้าร่วมอบรมได้มีประสบการณ์ตรงในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยภูมิพงศ์ จอมหงษ์พิพัฒน์ (2564) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่าหลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้นสามารถเสริมสร้างความรู้และความเข้าใจของครูผู้สอนเกี่ยวกับกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกได้เป็นอย่างดี ซึ่งเป็นหลักสูตรฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการสำหรับครูในการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการคิดขั้นสูงเชิงระบบ GPAS 5 Steps ประกอบด้วย 5 หน่วยการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมฝึกอบรมเป็นการสาธิตโดยใช้หลักการการเรียนรู้เชิงรุกด้วยการลงมือปฏิบัติและถอดบทเรียนเพื่อสร้างการเรียนรู้หลังการลงมือปฏิบัติตามแนวคิด Learning by Doing โดยนำกระบวนการคิดขั้นสูงเชิงระบบ GPAS 5 Steps มาเป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนการออกแบบกิจกรรมในหลักสูตรฝึกอบรม ซึ่งกระบวนการ 5 ขั้นตอนของ GPAS 5 Steps ทั้ง 5 ขั้นตอน และองค์ประกอบสำคัญอื่น ๆ ส่งผลให้ครูและ

บุคลากรทางการศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมการอบรมมีความรู้และความเข้าใจในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ชนสิทธิ์ สิทธิสุนเนิน และคณะ (2564) ที่กล่าวถึงการจัดการสอนแบบ Active Learning ตามแนวคิด GPAS 5 Steps ว่า จะส่งผลไปสู่ปัจจัยและกระบวนการที่ทำให้เกิดความรู้และความเข้าใจในการจัดกระบวนการเรียนรู้เชิงรุกและสามารถนำมาสู่การเปลี่ยนแปลงการเรียนการสอนในชั้นเรียนได้เป็นอย่างดี

2.2 เพื่อศึกษาระดับความสามารถของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้วยรูปแบบ GPAS 5 Steps

ความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกด้วยรูปแบบ GPAS 5 Steps หลังจากเข้าร่วมกิจกรรมการอบรมของหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น ปรากฏว่าครูและบุคลากรทางการศึกษามีความสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมในหลักสูตรนำไปต่อยอดทำให้เกิดความพร้อมในการพัฒนาสมรรถนะการเรียนรู้ให้แก่แก่นักเรียน และสามารถนำองค์ความรู้ กิจกรรมต่าง ๆ และแนวคิดที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมในหลักสูตรไปออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้วยกระบวนการ GPAS 5 Steps ของครูผู้สร้างนวัตกรรมนักเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด สะท้อนให้เห็นว่าหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นสามารถหนุนเสริมให้ครูได้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและเต็มศักยภาพ ด้วยกระบวนการในการดำเนินกิจกรรมที่มีการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่องใน 3 ระยะ ได้แก่ ระยะต้นทาง ระยะกลางทาง ระยะปลายทาง ซึ่งต่อเนื่องกันที่เรียกว่า “ห่วงโซ่คุณภาพ” การยกระดับคุณภาพครอบคลุม 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาแผนการสอน ด้านครูผู้สอน และด้านผู้เรียน การพัฒนาปัจจัยทั้ง 3 ด้าน ทำให้เห็นพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอน กระบวนการเรียนรู้ของนักเรียน บรรยากาศของชั้นเรียน และผลที่เกิดต่อนักเรียน (สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ, 2563) นอกจากนี้ยังมีองค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ความเข้าใจเป็นอย่างดี คือ องค์ประกอบด้านวิทยากร ซึ่งเป็นผู้ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางสำคัญ ที่จะทำให้ผู้เข้ารับการอบรมเกิดความรู้ความเข้าใจ เกิดทักษะ เกิดทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับเรื่องที่ได้รับการอบรม จนกระทั่งผู้เข้ารับการอบรมเกิดการเรียนรู้ และสามารถจุดประกายความคิด เกิดการเปลี่ยนแปลง ทัศนคติ อีกทั้ง ต้องเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญมีประสบการณ์ตรงในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการ GPAS 5 Steps ซึ่งสอดคล้องกับ ชนสิทธิ์ สิทธิสุนเนิน และคณะ (2564) ที่กล่าวว่า ผู้เชี่ยวชาญ (Expert) ของสถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.) ได้จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการเรียนการสอน ให้ผู้บริหารโรงเรียน (Administrator) คณะครู (Teacher) เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีสอน GPAS 5 Steps พร้อมทั้งนำเสนอตัวอย่าง นวัตกรรม การสอนที่ใช้ควบคู่กับวิธีสอน สื่อ ที่เน้นการใช้เทคโนโลยี และวิธีวัดและประเมินผล ที่เน้นการประเมินตามสภาพจริง การประเมินทักษะปฏิบัติงาน การประเมินความเป็นนวัตกรรม และผลงาน ชิ้นงานของนักเรียน แบบ Rubric Score และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ จนทำให้ประสิทธิผลของรูปแบบการยกระดับคุณภาพการเรียนการสอนตามแนวคิด GPAS 5 Steps เพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในยุคไทยแลนด์ 4.0 และองค์ประกอบดังกล่าวส่งผล ต่อผลการวิจัยที่แสดงให้เห็นว่า ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเรียนการสอนตามแนวคิด GPAS 5 Steps ของครูทั้งระดับชั้นปฐมวัย ประถมศึกษาและมัธยมศึกษาจากการทำแบบทดสอบ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับดีมาก

2.3 เพื่อเปรียบเทียบสภาพการจัดการเรียนการสอนก่อนและหลังการเข้ารับการอบรมด้วยหลักสูตรฝึกอบรมครู

การเปรียบเทียบความสามารถในการจัดการเรียนการสอนโดยภาพรวมนั้นพบว่า ก่อนเข้าร่วมกิจกรรมการอบรมตามหลักสูตรจะเป็นลักษณะการจัดการเรียนรู้เชิงรับ (Passive Learning) เช่น วิธีการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนฟัง อ่าน ทำแบบฝึกหัด ใช้การท่องเพื่อจำเนื้อหา และใช้หนังสือเรียนเป็นสื่อหลักในการสร้างการเรียนรู้ เป็นต้น แต่เมื่อเข้ารับการอบรมตามหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น พบว่าครูและบุคลากรทางการศึกษาที่เข้าร่วมอบรมเน้นกระบวนการจัดการเรียนรู้

เชิงรุก (Active Learning) มากขึ้น โดยเน้นให้ผู้เรียนคิดและลงมือปฏิบัติ เช่น ใช้คำถามกระตุ้นให้ผู้เรียนสงสัย และศึกษาค้นคว้า รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ สังเคราะห์องค์ความรู้ ใช้การลงมือทำเพื่อสร้างการจดจำแก่นความรู้ และใช้หนังสือเรียนร่วมกับสื่อที่หลากหลาย ทั้งในห้องเรียน แล่งเรียนรู้อะไรและสื่อ ICT ทั้งนี้ เพราะว่าการออกแบบกิจกรรมในหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นเน้นให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมการอบรมได้เห็นถึงประโยชน์ของการปรับเปลี่ยนกิจกรรมให้เน้นกระบวนการเชิงรุก โดยดวง อันตะชัย และคณะ (2563) ได้ศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมยกระดับคุณภาพการเรียนรู้แบบ Active Learning ตามแนวคิด GPAS 5 Steps เพื่อพัฒนาพหุปัญญาและสมรรถนะในศตวรรษที่ 21 ขับเคลื่อนสู่ไทยแลนด์ 4.0 พบว่า การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญของสภาพการณ์การจัดการเรียนการสอน ก่อนและหลังการพัฒนาครูผู้สอนการเน้นแนวทางปฏิบัติให้เห็นถึงความสำคัญสามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงให้กับผู้ปฏิบัติงานซึ่งสอดคล้องกับที่ ภูมิพงษ์ จอมหงษ์พิพัฒน์ (2564) ที่ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูประถมศึกษา พบว่า หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ของครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี ได้เป็นอย่างดี สามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานเฉพาะด้านของบุคคลโดยมุ่งเพิ่มพูน ความรู้ ทักษะ และทัศนคติ อันจะนำไปสู่การยกมาตรฐาน การทำงานให้สูงขึ้น ทำให้บุคคลมีความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงานและองค์การบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้โดยใช้การฝึกอบรมที่ผ่านกระบวนการสร้างและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมอย่างเป็นระบบ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 หลักสูตรฝึกอบรมครูเพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้วยรูปแบบ GPAS 5 Steps ของครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาครูได้ในทุกรายวิชา ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยผู้ที่นำหลักสูตรฝึกอบรมไปใช้ควรพิจารณาจำแนก จัดกลุ่มครูตามบริบทหน้าที่และความรับผิดชอบในการจัดการเรียนรู้ของครูที่เข้ารับการอบรม เพื่อช่วยพัฒนาความสามารถของครูในการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ GPAS 5 Steps เพื่อส่งเสริมการสร้างความก้าวหน้าของนักเรียนได้อย่างเกิดประสิทธิผลยิ่งขึ้น เนื่องจากสามารถบูรณาการกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หรือ PLC ได้สะดวกและสอดคล้องกับบริบทการทำงานจริง

1.2 การนำหลักสูตรฝึกอบรมไปใช้ในชั้นเรียนจะมีประสิทธิผลสูงขึ้น ต้องอาศัยปัจจัยสนับสนุน คือความสามารถในการใช้เทคโนโลยีของครู และการส่งเสริม/สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีทั้งในและนอกห้องเรียนของนักเรียน ดังนั้น หากใช้หลักสูตรฝึกอบรมนี้กับครูที่จัดการศึกษาระดับปฐมวัย หรือระดับประถมศึกษาตอนต้น อาจต้องอาศัยเครือข่ายความร่วมมือของผู้ปกครองหรือส่วนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเพิ่มสนับสนุนความพร้อมทางด้านเทคโนโลยีของผู้เรียน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อเพิ่มทักษะการออกแบบสื่อและเทคโนโลยี ในการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการสร้างความก้าวหน้าของนักเรียนในทุกช่วงชั้น

2.2 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอน วิธีสอนหรือกระบวนการที่ส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมของผู้เรียน เพื่อนำผลที่ได้มาใช้ในการออกแบบหลักสูตรฝึกอบรมครูในการออกแบบการจัดการเรียนรู้และกระบวนการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนควบคู่กันไป

2.3 ควรมีการศึกษาวิจัยระยะยาว ผ่านกระบวนการนิเทศ กำกับ ติดตามถึงประสิทธิผลที่คงทนของผู้เข้ารับการฝึกอบรมด้วยหลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **แนวทางการพัฒนา การวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตร**
แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- ชนสิทธิ์ สิทธิสูงเนิน, วิสูตร โพธิ์เงิน, เอกชัย ภูมิระรื่น และมาเรียม นิลพันธุ์. (2564). การพัฒนารูปแบบการยกระดับ
คุณภาพการเรียนการสอนตามแนวคิด GPAS 5 Steps เพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ระดับชั้นปฐมวัย ในยุค
ไทยแลนด์ 4.0. **วารสารวิชาการศิลปะศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ**, 8(2): 131-145.
- ชลธาร ผ่องแผ้ว. (2565). การจัดการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับ เทคนิค Think Talk Write ที่มีต่อเมโนทัศน์และทักษะ
การสื่อสารทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. **วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม**. 21(2), 70-80.
- ดวง อันทะไชย และคณะ. (2563). การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมยกระดับคุณภาพการเรียนรู้อยู่แบบ Active
Learning ตามแนวคิด GPAS 5 Steps เพื่อพัฒนาพหุปัญญาและสมรรถนะในศตวรรษที่ ๒๑ ขับเคลื่อนสู่
ไทยแลนด์ ๔.๐. กรุงเทพฯ: บริษัทพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.) จำกัด.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และเพยาว์ ยินดีสุข. (2557). **การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภูมิพงศ์ จอมหงส์พิพัฒน์. (2564). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
ของครูประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี. **วารสารสังคมศาสตร์และ
มานุษยวิทยาเชิงพุทธ**, 6(7), 334-349.
- มารุต พัฒนาผล. (2562). **รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรร่วมสมัย**. กรุงเทพฯ: ศูนย์ผู้นำนวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้.
มาเรียม นิลพันธุ์. (2558). **วิธีวิจัยทางการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 9. นครปฐม: ศูนย์วิจัยและพัฒนาการทางการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- รัศมี ศรีนนท์, อุดมกฤษฎี ศรีนนท์, วิภารัตน์ ยมดิษฐ์, และกรรณิการ์ กิจนพเกียรติ. (2561). การจัดการเรียนรู้เชิงรุก
ในยุคไทยแลนด์ 4.0. **วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร**, 9(2): 331-343.
- ลีลาวดี ชนะมาร. (2563). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อส่งเสริมความสามารถในการออกแบบ
การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ของนักศึกษาสาขาราชภัฏชัยภูมิ. **วิทยานิพนธ์ปริญญา
ดุุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา**.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). **วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- วิจารณ์ พานิช. (2559). **ขอบฟ้าใหม่ในการจัดการความรู้**. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์.

- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2538). **ทฤษฎีและการพัฒนาหลักสูตร**. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2552). **หลักสูตร**. ในบรรณาธิการ., สารานุกรมวิชาชีพรุเฉลิมพระเกียรติ.
- วีระวุฒิ สร้อยพลอย. (2561). **ความคืบหน้าระเบียบเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก**. สืบค้นเมื่อ 9 สิงหาคม 2565, จาก <https://www.dft.go.th/Portals/81.pdf>
- สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ. (2563). **การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมยกระดับคุณภาพการเรียนรู้แบบ Active Learning ตามแนวคิด GPAS 5 Steps เพื่อพัฒนาพหุปัญญาและสมรรถนะในศตวรรษที่ 21 ขับเคลื่อนสู่ไทยแลนด์ 4.0**. กรุงเทพฯ: บริษัทพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.) จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). **แนวทางการนิเทศเพื่อพัฒนาและส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก**. หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. สืบค้นเมื่อ 12 กันยายน 2565, จาก https://academic.obec.go.th/images/document/1603180137_d_1.pdf
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2566). **ประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเรื่อง นโยบายและจุดเน้นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566**. สืบค้นเมื่อ 12 กันยายน 2565, จาก <https://www.chan1.net/story/1270>
- สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก. (2566). **ต้นแบบการพัฒนาเชิงพื้นที่เชิงยุทธศาสตร์**. สืบค้นเมื่อ 1 สิงหาคม 2565, จาก <https://www.eeco.or.th/th>
- สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2566). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม**. สืบค้นเมื่อ 12 กันยายน 2565, จาก https://www.nesdc.go.th/main.php?filename=develop_issue
- สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). **ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 – 2580 (ฉบับย่อ)**. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ.
- Peter F. Oliva. (1992). **Developing Curriculum**. New York: Harper Collins Publisher.
- Ralph W. Tyler. (1949). **Basic Principles of Curriculum and Instruction**. Chicago: The University of Chicago Press.
- Saylor, J. G. & Alexander, W. M. (1974). **Curriculum Planning for schools**. New York: Holt, Rinehart & Winston.
- Taba, H. (1962). **Curriculum Development: Theory and Practice**. New York: Harcourt Brace Jovanovich.